

Primljeno: 21.7.2022.
 Prihvaćeno: 30.8.2022.
 DOI: 10.36506/av.65.3

Tomislav Galović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
 Odsjek za povijest i Zavod za hrvatsku povijest
 tgalovic@ffzg.hr

HERALDIČKE TEME U VJESTNIKU KRALJEVSKOG HRVATSKO-SLAVONSKO-DALMATINSKOG ZEMALJSKOG ARKIVA / ARHIVSKOM VJESNIKU (19. – 21. ST.)

UDK: 929.6:050(497.5)“19/21“

Prethodno priopćenje

U hrvatskoj je historiografiji tek nekoliko periodičkih publikacija čije utemeljenje odnosno pokretanje seže u 19. stoljeće, ali – što je još važnije od toga – može se pratiti njihovo kontinuirano izlaženje u narednim i nadolazećim razdobljima, sve do današnjega dana. Među takvim periodicima iznimno važno mjesto zauzima Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva u Zagrebu, koji je 1899. godine, uz pomoć Emilija Laszowskoga, utemeljio i bio mu prvim glavnim urednikom Ivan pl. Bojničić-Kninski (1858.-1925.). Časopis je nekoliko puta mijenjao ime, a od 1958. godine izlazi pod imenom Arhivski vjesnik: Bulletin d'archives kao znanstveni i stručni godišnjak, tj. specijalizirana periodička publikacija arhivskih ustanova u Hrvatskoj za područja arhivistike, pomoćnih povijesnih znanosti, informatologije i komunikacijskih znanosti te srodnih disciplina. Kako je nakladnik i sjedište toga časopisa uvijek bilo i jest povezano s našom najvažnijom nacionalnom arhivskom institucijom – Hrvatskim državnim arhivom u Zagrebu – tako je taj časopis izvorište brojnih studija i članaka iz širokoga polja povijesnih znanosti, ali posebno pak iz pomoćnih povijesnih znanosti. To je istaknuto i u samom uvodniku prvoga broja časopisa sljedećim riječima: »3. Ovamo spada i znanstveno tumačenje arhivalija, dakle čitavo obsežno i zanimivo polje paleografije i diplomatike. Pripada također i heraldika, genealogija i sfragistika, u koliko služe domaćoj povijesti.« Kako pomoćne povijesne znanosti u Hrvatskoj nisu imale svoju jedinstvenu specijaliziranu publikaciju, to je upravo ovaj časopis bio glavno mjesto za objavljivanje radova iz

epigrafije, paleografije, diplomatike, kronologije, egdotike, sfragistike, genealogije, heraldike i dr. U ovom članku obrađene su i prikazane heraldičke teme u Vjestniku Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva, odnosno Arhivskom vjesniku, i to u širokom vremenskom luku od 19. do 21. stoljeća. Također je ukazano na ulogu i važnost urednika ovoga časopisa i pojedinih zaposlenika arhiva koji su i sami bili istaknuti stručnjaci za heraldiku i druge pomoćne povijesne znanosti, a to su: Ivan Bojničić, Emilij Laszowski, Josip Matasović, Josip Buturac, Bartol Zmajčić i Petar Strčić.

Ključne riječi: *Vjestnik Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva; Arhivski vjesnik; pomoćne povijesne znanosti; heraldika; Ivan Bojničić Kninski; Emilij Laszowski; Josip Matasović; Josip Buturac; Bartol Zmajčić; Petar Strčić*

1. Uvod

U hrvatskoj historiografiji tek je nekoliko periodičkih publikacija čije utemeljenje, odnosno pokretanje seže u 19. stoljeće, ali – što je još važnije od toga – kojih je kontinuirano izlaženje u narednim i nadolazećim razdobljima, sve do današnjega dana.¹ Među takvim periodicima iznimno važno mjesto zauzima *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* u Zagrebu, koji je 1899. godine, uz pomoć Emilija Laszowskoga (1868.-1949.), utemeljio i bio mu prvim glavnim urednikom Ivan pl. Bojničić-Kninski (1858.-1925.). Sjedište redakcije časopisa² uvijek je bio Zemaljski arhiv, pa Državni arhiv, odnosno Arhiv Hrvatske, tj. danas Hrvatski državni arhiv u Zagrebu. Časopis je – kao i njegova

¹ Ovo je prerađeni i dopunjeni tekst izlaganja koji je u ime autora (zbog njegove spriječenosti) bio pročitao na znanstvenom kolokviju povodom obilježavanja 120. obljetnice izlaženja *Arhivskoga vjesnika*, održanom 26. studenoga 2019. godine u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. Zahvaljujem organizatorima na pozivu i susretljivosti, napose kolegi Mariju Stipančeviću (uz ispriku što isti nije bio na vrijeme dostavljen za zbornik rečenoga kolokvija) i kolegici Rajki Bućin (uz zahvalu na pozivu da isti tekst bude publiciran u *Arhivskom vjesniku*). Sažetak toga izlaganja vidjeti u: Tomislav Galović, "Heraldičke teme u *Vjestniku Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva / Arhivskom vjesniku* (19.-21. st.)," *Grb i zastava* 13, br. 26 (2019): str. 27.

² Prva serija: Od godišta 1 (1899) do god. 20-22 (1920) urednik Ivan Bojničić Kninski. Druga serija: Godište 1 (1925) uredio je Ivan Bojničić Kninski, a dovršio Emilij Laszowski. Od god. 2 (1926) do god. 8 (1939) urednik je Emilij Laszowski. Godište 9-10 (1941) uredio je Josip Nagy. Godište 11 (1945) uredio je Josip Matasović. Treća serija: Od god. 1 (1958) do god. 23 (1980) urednik je Bernard Stulli. Od god. 24 (1981) do god. 33 (sv. 34) (1990) urednik je Petar Strčić. Od god. 34-35 (sv. 35-36) (1991-1992) do god. 43 (2000) urednik je Miljenko Pandžić. Od god. 44 (2001) do god. 52 (2009) urednica je Melina Lučić. God. 53 (2010) urednica je Diana Mikšić. Od god. 54 (2011) do god. 57 (2014) urednica je Melina Lučić. Od god. 58 (2015) do god. 59 (2016) urednica je Vlatka Lemić. Godište 60 (2017) uredila je Snježana Ivanović. Od god. 61 (2018) do danas urednica je Rajka Bućin.

ustanova – nekoliko puta mijenjao ime,³ a od 1958. godine izlazi pod imenom *Arhivski vjesnik: Bulletin d'archives* kao znanstveni i stručni godišnjak, tj. specijalizirana periodička publikacija arhivskih ustanova u Hrvatskoj za područja arhivistike, pomoćnih povijesnih znanosti, informatologije i komunikacijskih znanosti te srodnih disciplina.⁴

Kako je izdavač i sjedište ovoga časopisa uvijek bilo i jest povezano s našom najvažnijom nacionalnom arhivskom institucijom – to je Hrvatski državni arhiv u Zagrebu – tako je taj časopis izvoriste brojnih studija i članaka iz širokoga polja povijesnih znanosti, ali posebno pak iz pomoćnih povijesnih znanosti. To je istaknuto i u samom uvodniku časopisa sljedećim riječima: »3. Ovamo spada i znanstveno tumačenje arkivalija, dakle čitavo obsežno i zanimivo polje paleografije i diplomatike. Pripada također i heraldika, genealogija i sfragistika, u koliko služe domaćoj povjesti.«⁵

Kako pomoćne povijesne znanosti u Hrvatskoj nisu imale svoju jedinstvenu specijaliziranu publikaciju,⁶ upravo je ovaj časopis bio glavno mjesto za objavljivanje radova iz epigrafije, paleografije, diplomatike, kronologije, egdote, sfragistike, genealogije, heraldike i dr.

2. Uredničke mijene

Odmah na početku valja ukazati na ulogu i važnost urednikâ ovoga časopisa i pojedinih zaposlenika arhiva koji su i sami bili istaknuti stručnjaci za heraldiku i druge znanosti, a to su poimence: Ivan Bojničić Kninski, Emilij Laszowski, Josip Matasović, Josip Buturac i Bartol Zmajić. Spomenimo da se heraldikom bavio i direktor tadašnjega Arhiva Hrvatske Petar Strčić, koji je na stranicama *Arhivskoga vjesnika* redovno pratio i ocjenjivao različita heraldička izdanja. I drugi zaposlenici Arhiva također su pratili heraldičku produkciju.

Iako je uobičajeno *Vjestnik Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva*, odnosno *Arhivski vjesnik* (nadalje: *Vjesnik*) dijeliti na dva

³ Podsjetimo se: *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva*; *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskoga arkiva*; *Vjesnik Kr. državnog arkiva u Zagrebu*; *Vjestnik Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu*; *Vjesnik Hrvatskog državnog arhiva*; *Arhivski vjesnik: Bulletin d'archives*.

⁴ Vidjeti u cijelosti zbornik: *120 godina Arhivskoga vjesnika: Zbornik radova sa znanstvenoga kolokvija održanoga 26. studenoga 2019. u Hrvatskom državnom arhivu*, ur. Mario Stipančević (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2021). Usp. prikaz istoga: Tomislav Galović, "Velika obljetnica jednoga znanstveno-stručnog časopisa," *Hrvatska revija* 22, br. 2 (2022): 82-83.

⁵ Ivan Bojničić, "Naša zadaća," *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 1 (1899): str. 2.

⁶ Nakratko su to za jedan njihov dio bili samo: *Vitezović – mjesecnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku* 1 (1903-1904) i 2 (1905) te *Glasnik heraldike – časopis za grboslovlje, rodoslovlje, životopis i pečatoslovlje* 1 (1937) i 2 (1938). Usp. Tomislav Galović, "Hrvatska heraldička periodika: Vitezović i Glasnik heraldike," *Arhivski vjesnik* 52 (2009): str. 81-127.

razdoblja (do 1945. i nakon 1945.), odnosno tri nakladnička i urednička perioda, tj. tri serije (prva serija 1899.-1925., druga serija 1925.-1945., treća serija od 1958.)⁷ u ovom smo radu odlučili ponuditi drugačiju koncepciju i razdiobu, a koja proizlazi iz teme koju obrađujemo, a to je zastupljenost heraldičke tematike, odnosno heraldičkih i srodnih radova. Takav je pristup opravdan i iz perspektive razvoja heraldike kao pomoćne povijesne znanosti u Hrvatskoj.⁸ Stoga ovdje *Vjesnik* dijelimo na četiri razdoblja iz heraldičke perspektive:

- I. Prvo je razdoblje ono utemeljiteljsko i traje od 1899. do 1925., kada je umro njegov prvi urednik Ivan Bojničić Kninski, koji je jako puno – zajedno s Emilijem Laszowskim – obilježio *Vjesnik* ne samo uredničkim radom, nego i svojim brojnim heraldičkim i uopće historiografskim priložima te objavom povijesnih izvora.
- II. Drugo razdoblje omeđujemo razdobljem od 1925. do 1945. godine. Tu su najistaknutiji predstavnici Laszowski, Zmajić i Matasović (kao urednik).
- III. Treće razdoblje pokriva treća serija *Vjesnika*, tj. njegova obnova 1958.⁹ i kontinuirano izlaženje¹⁰ sve do 1990. godine, kada je došlo do velike političko-društvene promjene i uspostave demokracije. I u tom se je periodu istaknuo Bartol Zmajić (1907.-1984.) te Petar Strčić kao urednik *Vjesnika* tijekom 1980-ih godina.¹¹
- IV. Najzad, četvrto razdoblje definiramo vremenom od 1991. do danas.¹² U tom periodu heraldika u Hrvatskoj počinje svoj razvoj na novim temeljima i u novim političko-društvenim okolnostima. Iz marginaliziranoga historiografskoga područja ulazi u žižu interesa brojnih istraživača i amatera, ali i hrvatskih AKM ustanova (arhivi, knjižnice, muzeji) te fakulteta i sveučilišta. To se dobro vidi i na stranicama *Vjesnika* u promatranom razdoblju.

⁷ Usp. Melina Lučić, "Arhivistika kroz sto godina Arhivskoga vjesnika: Mijene u uređivačkoj koncepciji i sadržaju," *Arhivski vjesnik* 42 (1999): str. 17-28; Alisa Martek, "Časopis Arhivski vjesnik: Od tiskane prema elektroničkoj inačici," *Arhivski vjesnik* 55 (2012): str. 224-228.

⁸ Usp. Tomislav Galović i Emir O. Filipović, "Prilog bibliografiji radova o heraldici (s posebnim osvrtom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu)," *Arhivski vjesnik* 51 (2008): str. 161-226.

⁹ Uredništvo, "Uz prvi svezak 'Arhivskog vjesnika'," *Arhivski vjesnik* 1 (1958): str. 7-10.

¹⁰ Razdoblje do 1980. godine prikazano je u: Miljenko Pandžić, "Uz 80. godišnjicu izlaženja Arhivskog vjesnika ('Vjestnika Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva')," *Arhivski vjesnik* 23 (1980): str. 3-8.

¹¹ To je razdoblje u maniri marksističke historiografije opisao Petar Strčić, "Arhivski vjesnik – tri decenije nove serije," *Arhivski vjesnik* 31, br. 32 (1989): str. 9-12.

¹² Pogled na to razdoblje dano je u: Miljenko Pandžić, "Povodom 100. obljetnice izlaženja Vjestnika Kr. hrv. slav. dalm. Zemaljskog arkiva (1899-1999)," *Arhivski vjesnik* 42 (1999): str. 9-15.

3. Prvo razdoblje 1899.-1925.

Dvije su glavne osobe povezane s postankom *Vjesnika*, Ivan Bojničić Kninski i Emilij Laszowski.¹³ Bojničić je bio glavni urednik *Vjesnika*. Prije toga uređivao je *Glasnik Društva za umjetnost i umjetni obrt*, surađivao u brojnim domaćim i stranim časopisima te se je bavio prevoditeljskim radom. Istraživao je političku i kulturnu povijest hrvatske¹⁴ te posebno pomoćne povijesne znanosti, a hrvatsku heraldiku zadužio je kapitalnim i metodološki uzornim djelom na njemačkom jeziku *Der Adel von Kroatien und Slavonien* ("Plemstvo Hrvatske i Slavonije", Nürnberg, 1899., prvotno tiskano u pojedinim svescima 1896.-1899.) u ediciji *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch* (IV, 13).¹⁵ Djelo je izradio koristeći se i grbovnikom Ivana Nepomuka Labaša Blaškovečkoga (1783.-1849.).¹⁶

Prvi je Bojničićev rad publiciran u *Vjestniku* bio *Prilog povjesti hrvatskog plemstva* (1899.). Potom tu su radovi *Škrinja privilegija kraljevine* (1899.) te zanimljivi prilozi: *Parnica proti krivotvoriteljâ plemićkih povelja* (1900.) i *Prilog k povjesti patvorenja plemićkih listova* (1900.). Cjelinu *litterae armales* koju je publicirao Bojničić u *Vjestniku* čine *Armales porodice Završki iz 1415. godine* (1900.), *Izvorne plemićke diplome (litterae armales) u kralj. zem. Arhivu* (1901.) te jedan od njegovih najcitiranijih heraldičkih članaka *Najstarije hrvatske grbovnice* (1908.). Tu su i njegovi *Prilozi k povjesti Frankapana* (1901.). Od njegovih sitnijih priloga možemo spomenuti onaj pod naslovom *Pečat kraljevine od godine 1497.* (1901.).

Međutim, posebno je vrijedan Bojničićev rad na kraljevskim knjigama (*Libri regii*) kao izvoru za povijest plemstva i heraldike: *Darovnice kralja Ferdinanda I. za Hrvatsku po kralj. registraturnim knjigama "Libri regii"*.¹⁷ U *Libri regii* zabilježene su kraljevske donacije imanja i podjeljivanja plemstva, potvrde staroga plemstva, kraljevska rješenja dvojbenoga plemstva, potvrde obiteljskih genealogija, priznanja indigenata, podjeljivanja svjetovnih i crkvenih dostojanstva, grbova, pečata i zastava za korporacije (županije, gradove, kaptole, društva) i dr.¹⁸

S druge je pak strane Emilij Laszowski publicirao brojne – opsegom manje (u pravilu jednu do dvije stranice) – heraldičke radove od kojih posebno

¹³ Mario Stipančević, "Bojničić i(li) Laszowski: Crtica o utemeljenju *Vjesnika* Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva," u *120 godina Arhivskoga vjesnika*, ur. Mario Stipančević (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2021), str. 11-23.

¹⁴ Zlatko Matijević, "Dr. Ivan Bojničić (1858.-1925.): U prigodi 150. obljetnice rođenja," *Arhivski vjesnik* 51 (2008): str. 569-584.

¹⁵ Tomislav Galović, "Ivan Bojničić (1858.-1925.)," *Grb i zastava* 7, br. 14 (studeni 2013): str. 3-5.

¹⁶ Stjepan Antoljak, *Pomoćne istorijske nauke* (Kraljevo: Istorijski arhiv Kraljevo, 1971), str. 127.

¹⁷ Ivan Bojničić, "Kraljevske darovnice, odnoseće se na Hrvatsku: Iz kraljevskih registraturnih knjiga *Libri regii*," *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskoga arkiva* 7 (1905): str. 178-208 i 237-276; 8 (1906): str. 1-33 i 105-154; 11 (1909): str. 1-47.

¹⁸ Galović, "Ivan Bojničić," str. 3-4.

treba izdvojiti: *Banski pečat od god. 1596.* (1899.), *Pečat Sigismunda Mrnjavčića* (1899.), *Pečat Petra i Jurja knezova Krbauskih* (1900.) i *Kancelarija i pečat turo-poljske plemenite općine* (1909.). Zasebno je pisao o *Grbu grada Petrovaradina* (1899.) i *Pruskim zastavama darovanim Hrvatskoj po kraljici Mariji Tereziji* (1902.) te o *Grbovnici za Luku Gaudencija Dubrovčanina od godine 1488.* (1911.). U radu *Grgur Majcen, hrvatski dobrotvor XVI. vijeka* (1915.) donio je opis grba iz grbovnice koju je obitelji Majcen podijelio kralj Ferdinand (1539.), potom njihovu genealogiju te oporuku spomenutoga (kanonika) Grgura Majcena učinjenu 30. prosinca 1551. u Zagrebu.

Upravo je Laszowski na stranicama *Vjesnika* prvi upozorio na jedno naše tiskano heraldičko djelo iz 18. stoljeća. Riječ je o *Artis heraldicae notitia brevis, cui privata institutione in seminario Zagrabienzi S. Josephi operam dedit, et que vertente anno scholastico publice respondit probus ac ingennus adolescens Joannes Worsich, Styrys Luttembergensis, rhetoricae auditor, ejusdem seminarii alumnus, musicus: Zagrabiae: Typis Joannis Antonii Jandera 1772.* (1901.). To bi djelo trebalo – kao zanimljiv heraldički spomenik i svjedok onovremene heraldike – nanovo objaviti i prevesti na hrvatski jezik te opremiti komentarom i studijom.

U *Vjesniku* su u promatranom razdoblju publicirani i pojedinačni radovi heraldičke i srodne tematike. Tako se je Mile Magdić javio u *Vjesniku* s dva rada: *Povelja, kojom je kralj Ferdinand III. dne 23. veljače 1652. uvrstio grad Senj u broj kraljevskih i slobodnih gradova* (1900.) i *Još dva priloga za povjest plemićke porodice Novakovića* (1900.). Rudolf Horvat objavio je *Povijest "škrinje privilegija" u hrv. zem. arhivu* (1915.) i *Povijest banske palače* (1915.). Julije Kempf ukratko opisuje *Stari pečat kaptola bosanskoga od g. 1374.* (1901.), a Karlo Horvat *Barunsku diplomu Ivana Zakmarda, protonotara kraljevstva hrvatskoga* (1903.). O rodoslovlju Aka piše Ljudevit Ivančan u radu *Vratislav i pleme Aka. Genealoška studija od XIII. do XV. vieka* (1904.), a Fran Ilešić predstavlja *Jednu plemenitu hrvatsku porodicu u Kranjskoj i Štajerskoj* (1915.). Juraj Ćuk piše o *Plemenitim Križevčanima do postanka županije križevačke* (1916.), a Aleksa Ivić iznosi detaljne *Rodoslovne tablice srpskih dinastija i vlastele* (1918.), čiji je tekst opremljen s 14 rodoslovnih tabli.

Iz promatranog razdoblja (1899.-1925.) najveći utjecaj na hrvatsku heraldiku ostvarili su bez premca radovi Ivana Bojničića Kninskog i Emilija Laszowskoga, kako samim povijesnim izvorima grboslovne provenijencije koje su objavili i istraživali tako i primijenjenom metodologijom (opis grba, transkripcija i dr.).

4. Drugo razdoblje 1925.-1945.

Vjesnik je nakon Bojničićeve smrti preuzeo Laszowski¹⁹ – iznimno zaslužan hrvatski povjesničar i heraldičar, izdavač arhivskoga gradiva, utemeljitelj

¹⁹ Tomislav Galović, "Emilij Laszowski (1868.-1949.)," *Grb i zastava* 7, br. 13 (2013): str. 3-4 i 7.

različitih institucija i društava te napose istaknuta osoba hrvatske društvene scene i kulturne elite svojega vremena.²⁰

I u ovoj je seriji *Vjesnika* Laszowski, tada kao urednik, publicirao niz članaka pod naslovom *Hrvatska plemenska općina Cvetkovići* (1926., 1928., 1929., 1931.). Pisao je i o *Ivanu Zrinskom, sinu sigetskoga junaka* (1934.) te o *Plemstvu braće Marka, Pavla i Dešena iz Lomnice g. 1317.* (1937.).

U prvom se svesku druge serije *Vjesnika* vrlo temeljitim radom *Hrvatsko pleme Kreščić ili Kriščić – na temelju njegove povelje i njegove predaje* (1925.) javio Vjekoslav Klaić. Julije Kempf piše *O grofovskoj porodici Jankovića-Daruvarskih: Po vrelima iz porodičnog arhiva* (1929.), a Rudolf Schmidt o *Plemstvu Matije Antuna Relkovića* (1934.). U iscrpnim studijama – koje svakomu heraldičaru mogu biti od velike pomoći – Vjekoslav Noršić iznosi *Genealoške podatke o plemićkim porodicama iz matice župe Brdovec* (1939.) i *Genealoške podatke o plemićkim porodicama iz matica župe Zlatar* (1945.). Zanimljivo je spomenuti kako u *Viestniku Hrvatskog državnog arhiva* 9-10 (1941.) koji je uredio Josip Nagy nije bilo ni jednoga heraldičkoga prinosa izuzev rada Emilija Laszowskoga *Pabirci iz obiteljskih arhiva Sermage i Josipović* (1941.), koji je vrijedan prinos povijesti plemstva u hrvatskom ranom novom vijeku. Krajem Drugoga svjetskoga rata u *Vjesniku* je objavio povjesničar i arhivist Zlatko Tanodi svoju doktorsku radnju *Zagrebačka "Zlatna bula"* (1945.), a Bartol Zmajčić ponudio je jednu od svojih najvažnijih studija: *Razvitak heraldike u Banskoj Hrvatskoj* (1945.) sa slikama grbova u tekstu. To je i danas važan i koncepcijski jedinstven rad. Urednik *Vjesnika* tada je bio Josip Matasović. Od 1941. do 1958. obnašao je dužnost ravnatelja Državnoga arhiva, a od 1943. predavao na Mudroslovnom, odnosno Filozofskom fakultetu Hrvatskoga sveučilišta u Zagrebu. Od 1946. do svojega umirovljenja 1959. predavao je na Filozofskom fakultetu pomoćne povijesne znanosti, pa tako i heraldiku.²¹

Drugo razdoblje (1925.-1945.) u *Vjesniku* najviše je obilježio – i to za dugo vremena u pogledu heraldičkih istraživanja – kapitalan rad Bartola Zmajčića *Razvitak heraldike u Banskoj Hrvatskoj* (1945.). Taj je rad obradio povijest razvoja grbova u Hrvatskoj i Slavoniji u dva dijela. Prvi dio obuhvaća period od pojavljivanja prvih poznatih grbova u Hrvatskoj i Slavoniji, dakle od prve polovice 13. stoljeća, pa sve do izbora "Ferdinanda I. Habsburškog kraljem Hrvatske na

²⁰ Usp. Mario Stipančević, *Neznani svijet Emila Laszowskog* (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2014); *Stoljeće nakon Laszowskog*, ur. Tajana Pleše i Mario Stipančević (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2016); Velimir Deželčić st., "Bibliografija književnog rada Emilija Laszowskoga (1889.-1929.)," *Vjesnik Kr. Državnog arhiva u Zagrebu* 4 (1929): str. 1-23.

²¹ Tomislav Galović, "Josip Matasović kao profesor pomoćnih povijesnih znanosti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu," u *Josip Matasović i paradigma kulturne povijesti*, ur. Suzana Leček Slavonki Brod: Hrvatski institut za povijest, 2013), str. 243-276.

Cetinu (1527.)". Drugi dio sadrži razdoblje od Cetinskoga izbornoga sabora 1527. godine do 1918. godine.

5. Treće razdoblje 1958.-1990.

Nakon poslijeratnoga zastoja, tek 1958. godine, i to ponajviše zaslugama Bernarda Stullija, pokrenuta je nova serija *Vjesnika* kako središnjega arhivističkoga časopisa u Hrvatskoj, tada pod imenom *Arhivski vjesnik*.²² U njegovu uredništvu bio je Bartol Zmajčić zasigurno najistaknutiji i najzaslužniji hrvatski heraldičar druge polovice 20. stoljeća – upravo u vremenu kada heraldičke teme nisu imale zadovoljavajući status u znanstveno-stručnim institucijama i istraživačkim projektima. Zmajčić je stečena znanja povezivao i produbio radom na izvornom arhivskom gradivu²³ te je 1971. publicirao u izdanju Školske knjige udžbenik *Heraldika, sfragistika, genealogija* namijenjen studentima i stručnjacima. Taj mu je udžbenik, odnosno priručnik posmrtno objavljen 1996. u prerađenom i dopunjenom izdanju pod naslovom *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija*.²⁴ U ovom je razdoblju na stranicama *Vjesnika* Zmajčić pratio domaću i inozemnu literaturu napisavši četiri prikaza (*A guide to seals in the Public Record Office*, 1960.; *Jiří Louda: Europäische Städtewappen*, 1970.; *Anđelić Pavao: Srednjevjekovni pečati iz Bosne i Hercegovine*, 1972.; *Dr. Aleksandar Matkovski: Grbovite na Makedonija*, 1972.) i jedan rad (*Pečat sa grbom kneza Ivana II. Nelipića*, 1977.).

Josip Buturac kao zaposlenik tadašnjega Državnog arhiva u Zagrebu između ostaloga bavio se je poviješću plemstva, pa tako i heraldikom. Objavljivao je na stranicama *Vjesnika* diplomatska vrela, ali ne i striktno heraldička. Suautor je sa Stjepanom Bačićem priručnika *Iz historije pisanog dokumenta* (Zagreb: Arhiv Hrvatske, 1966), u kojem je zasebno poglavlje posvećeno *Diplomama ili poveljama*, unutar čega dio *Grbovima na štitu i pečatu*. U skriptama iz pomoćnih povijesnih znanosti pod naslovom *Diplomatika* (objavili i umnožili kao rukopis vlastitim ciklostilom slušači arhivističkoga tečaja u Zagrebu 1968.), odnosno alternativnim naslovom *Repetitorij diplomatike, heraldike, sfragistike i genealogije* posebno poglavlje posvećuje heraldici (str. 34-38).²⁵

Problematici i položaju pomoćnih povijesnih znanosti – pa tako i heraldici – posvećeno je u *Vjestniku* nekoliko tekstova. Nada Klaić ukazuje na *Današnje stanje i buduće zadatke pomoćnih historijskih nauka u Hrvatskoj* (1970.). Tomu se

²² Uredništvo, "Uz prvi svezak Arhivskog vjesnika," str. 7-10.

²³ Ladislav Dobrica, "Bartol Zmajčić: Život i bibliografija: U povodu stogodišnjice rođenja (1907.-1984.)," *Arhivski vjesnik* 50 (2007): str. 97-120; Miljenko Pandžić, "Bartol Zmajčić," *Arhivski vjesnik* 27 (1984): str. 257-259.

²⁴ Tomislav Galović, "Bartol Zmajčić (1907.-1984.)," *Grb i zastava* 6, br. 11 (2012): str. 3-4.

²⁵ Tomislav Galović, "Josip Buturac (1905.-1993.)," *Grb i zastava* 9, br. 18 (2015): 3-4 i 14.

pridružuju i prikazi Josipa Kolanovića²⁶ o *Postdiplomskom studiju pomoćnih povijesnih znanosti u Zadru* (1972., 1973.), a Metod Hrg predstavlja *Udžbenike, priručnike i skripta za stručno usavršavanje arhivskih radnika* (1971.). Toj se tematici pridružuju *Nastavni programi za obrazovanje arhivskih radnika u SR Hrvatskoj* (1980.) Ružice Kolarević-Kovačić.²⁷

Otvorenim pitanjima izdavanja povijesnih vrela u ranom novom vijeku – što se dakako podrazumijeva i za heraldička vrela – posvetio se je Ivan Filipović u zapaženom radu *Načela naučno-kritičkog objavljivanja arhivskih dokumenata 1526-1848* (1972.). Osim toga, isti je autor priredio i *Ispise iz Središnjeg arhiva obitelji Erdödy u Središnjem državnom arhivu Slovačke u Bratislavi* (1980.).

U radu Mirka Androića *Nauvka tkalechkoga mestre modussi nauade, red, szloboschine y prauicze* (“Pravila ceha tkalaca u Varaždinu iz godine 1561. na hrvatskom jeziku”) iz 1967. nalazi se tabla s grbom i znakom toga ceha kao zanimljivo heraldičko svjedočanstvo. S *Ostavštinom obitelji Jelačić* (1988.) upoznaje nas Mato Grabar, a Božidar Vrban prikazuje *Mikrografski fotolaboratorij Genealoškog društva u Bad Vilbelu kraj Frankfurta* (1989.).

U vremenu do 1990-ih više heraldičkih prikaza i ocjena objavljuju Petar Strčić, Andrej Čebotarev, Marijan Grakalić (st.) i dr.²⁸ Napose se kratkim priložima i brojnim prikazima ističe Petar Strčić (*Stjepan Antoljak, Pomošni istorijski izvori*, 1981.; Miloš Ćirić, *Heraldika/1. Grb: Ilustrovani i osnovni pojmovi*, 1984.; Petar Ćimbur, *Natjecanje za grb*, 1986.; *Grbovi naše obale: Izložba Gliptoteke JAZU*, 1988.; *Erchart Henning – Gabriele Jochums, Bibliographie zur Heraldik. Schrifttum Deutschlands und Österreichs bis 1980.*, 1989.; *Grb Zagreba na zlatniku i srebrnjaku*, 1989.).²⁹ Od 1980. do 1990. bio je direktor, odnosno ravnatelj Arhiva Hrvatske te glavni i odgovorni urednik *Arhivskog vjesnika* (1981.-1990.).

Zanimljivi su i prikazi Andreja Čebotareva (*Gert Oswald, Lexikon der Heraldik*, 1987.; *Petar Bahn, Familienforschung, Ahnentafel, Wappenkunde. Wege zur eigenen Familienchronik*, 1988.; *Milan Buben, Heraldika*, 1988.), a opširnije je

²⁶ O Kolanoviću i njegovu doprinosu povijesti, arhivistici i heraldici usp. Danijela Marjanić, “Uz 75. obljetnicu rođenja: Život i djelovanje dr. Josipa Kolanovića, ravnatelja Hrvatskog državnog arhiva u miru,” *Arhivski vjesnik* 56 (2013): str. 145-172; Jozo Ivanović, “In memoriam Josip Kolanović (1938.-2020.),” *Arhivski vjesnik* 63 (2020): str. 359-362.

²⁷ Usp. Ružica Kolarević-Kovačić, *Zbornik hrvatskog plemstva* (Zagreb: Golden marketing, 2006), str. 34. O Kolarević-Kovačić usp. Branka Kesegić, “In memoriam Ružica Kolarević-Kovačić (1936.-2016.),” *Arhivski vjesnik* 59 (2016): str. 495-498.

²⁸ Prikaze su pisali također Ivan Filipović (*M. Valentić: Kamen i spomenici Hrvatske XIII–XIX. stoljeća*, 1970.), Josip Kolanović (*Vodič Historijskog arhiva Rijeka*, 1981.), Pavle Radić (*Archivalische Zeitschrift*, 1989.), Damir Zagotta (*Baza podataka Arhiva Hrvatske*, 1984.) i Trpimir Macan (*Putopis Konrada von Grünemberga*, 1989.).

²⁹ Usp. Tomislav Galović, “Petar Strčić (1936.-2019.),” *Grb i zastava* 16, br. 31 (2022): str. 3-9; Stjepan Ćosić, “In memoriam Petar Strčić,” *Arhivski vjesnik* 62 (2019): str. 313-315; Tomislav Galović, “Hommage à akademik dr. sc. Petar Strčić,” *Pro tempore* 15 (2020): str. 457-472.

iznio *Pregled izdavačke djelatnosti s područja genealogije u SR Njemačkoj (s posebnim osvrtom na arhivsku građu)* (1989.).³⁰ Marijan Grakalić (st.) također je pratio heraldička izdanja susjednih historiografija tada jedinstvene države (*Dušan Mrđenović, Aleksandar Palavestra, Dušan Spasić: Rodoslovne tablice i grbovi srpskih dinastija i vlastele*, 1989.; *Božo Otorepec, Srednjevešni pečati in grbi mest in trgov na slovenskom*, 1990.).³¹ Spomenimo činjenicu kako od 1984. izlaze i *Posebna izdanja Arhivskog vjesnika*, međutim u njima nije bilo zastupljene heraldičke tematike.³²

U ovom je razdoblju zamjetljiv posvemašnji izostanak opsežnijih heraldičkih radova i studija u *Vjesniku*.

6. Četvrto razdoblje od 1991. do danas

Iako u drugoj polovici 20. stoljeća zanemarivana, heraldička istraživanja u Hrvatskoj od 1990-ih doživljavaju potpuni procvat i to na nekoliko razina: objavljene su zapažene heraldičke publikacije, postavljene su brojne muzejske i druge izložbe, aktualizirana je sveučilišna nastava iz heraldike, osnovano je specijalizirano grboslovno i zastavoslovno društvo i njegov časopis, odnosno glasnik te je heraldika “počela” obogaćivati povijest. Mnogi istraživači ukazuju na vrijednost i važnost heraldičkoga nasljeđa na hrvatskim povijesnim prostorima.³³

Urednici *Vjesnika* u ovom razdoblju bili su Miljenko Pandžić, Melina Lučić, Diana Mikšić, Vlatka Lemić, Snježana Ivanović i (trenutačno) Rajka Bućin.

Zasebnim radovima u razdoblju nakon 1990-ih ističu se Franz-Heinz von Hye prilogom o povijesti državnoga grba Hrvatske i njegovu najstarijem prikazu u Innsbrucku (*Zur Geschichte des Staatswappens von Kroatien und zu dessen ältester Darstellung in Innsbruck*, 1993.) i Igor Karaman u vidu kritike djela Ive Banca *Grbovi – biljezi identiteta*, koje je tiskano 1991. u Zagrebu (*Heraldika i historiografski mitovi o (proto)nacionalnoj ideologiji u Hrvata*, 1993.). Miljenko Pandžić piše opširniji tekst *Povodom 350. obljetnice izrade škrinje povlastica/slobodština “arhiva” Kraljevstva Hrvatske (1643-1993)* (1993.), zasigurno jednom od važnih hrvatskih heraldičkih spomenika i simbola.

³⁰ O Čebotarevu usp. Nadežda Baranovski i Marijan Bosnar, “Andrej Čebotarev (1954.-2018.)” *Arhivski vjesnik* 61 (2018): str. 351-352.

³¹ Tomislav Galović, “Marijan Grakalić (1931.-1997.)” *Grb i zastava* 8, br. 15 (2014): str. 3-4.

³² Međutim, ni u ostalim zasebnim izdanjima Arhiva Hrvatske heraldička tematika u pravilu nije zastupljena izuzev nekoliko skriptâ i priručnikâ, primjerice: Josip Buturac i Slobodan Bačić, *Iz historije pisanog dokumenta* (Zagreb: Arhiv Hrvatske, 1966). Nakon toga izuzetak tu čine pojedini katalozi ili pojedina recentna izdanja, usp. *770 godina Plemenite općine Turopolje u arhivskim dokumentima i slikama: Katalog izložbe*, ur. Ornata Tadin (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 1995); *Stoljeće nakon Laszowskog*, ur. Tajana Pleše i Mario Stipančević (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2016).

³³ Tomislav Galović, “Hrvatska heraldička baština u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti,” *Hrvatska revija* 19, br. 1 (2019): str. 3-6.

Iako je Melina Lučić u Vjesniku objavila svega jedan članak – tematski posvećen hrvatskoj šahovnici (*Hrvatski nacionalni identitet: propitkivanje znaka ili pogled u historijsku semiotiku*, 2000.) – riječ je o odličnom heraldičkom eseju! Ovoj se tematici približava i članak Marinka Vukovića *Pogled na međuodnos baštine, kulture i identiteta* (2011.).

Tomislav Galović autor je rada *Hrvatska heraldička periodika: Vitezović i Glasnik heraldike* (2009.), a skupa s Emirom O. Filipovićem *Priloga bibliografiji radova o heraldici (s posebnim osvrtom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu)* (2008.).

U recentno vrijeme brojem heraldičkih radova prednjači Goranka Kreačić (*Prilog za rekonstrukciju povijesti hrvatskih plemićkih obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna*, 2012.; *Četiri grba obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna: dodatak Prilogu za rekonstrukciju povijesti hrvatskih plemićkih obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna*, 2013.; *Tompa de Horzowa, Tompa de Palychna, Tompa de Monyorós: Prilog rekonstrukciji povijesti jedne hrvatske plemićke obitelji*, 2015.; *Pokupska obitelj Tompa kao dio nižeg lipničkog plemstva u 17. stoljeću*, 2017.; *O belokranjskoj obitelji Fux u fondu Emila Laszowskoga u Hrvatskom državnom arhivu*, 2021.).³⁴ Tu je i zanimljiva analiza Rajmunda Lamprehta, tj. članak pod naslovom *Kronika grba obitelji Fux iz Metlike (Chronik zum Wappens des Geschlechts Fux): analiza vjerodostojnosti* (2021.) i kraći prilozi drugih autora koji se dotiču heraldičke tematike.

I u ovoj seriji *Vjesnika* prikazima su zastupljeni određeni autori: Petar Strčić (*Boris Prister, Odlikovanja zbirke dr. Veljka Malinara, I. dio*, 1992.), Marijan Grakalić, st. (*Ivo Banac: Grbovi – biljezi identiteta*, 1992.) te s dva prikaza Maja Bejdić (*Vocabulaire international de la sigillographie, Conseil international des Archives, Comité de sigillographie*, 1993.; *P. Kartous, J. Novák, L. Vrteš, Erby a vlajky miest v Slovenskej Republike*, 1993.), a Igor Karaman osvrće se na *Povijesne izvore prostornih spoznaja povodom izdanja monografije Mirka Markovića *Descriptio Croatiae: Hrvatske zemlje na geografskim kartama od najstarijih vremena do pojave prvih topografskih karata* (1994.)*.

U nizu priloga – u kojima na prvi pogled to ne očekujemo – možemo pronaći korisnih podataka za heraldiku. Tako u radu Marija Stipančevića *Neznani svijet Emila Laszowskog* (2010.) doznajemo o ugarsko-hrvatskom plemstvu i grbu obitelji Šufflay, u članku Hrvoja Gržine *“Nenadkriljeni zagrebački fotograf” – prilozi o životu i radu Ivana Standla* (2018.) o grbu Trojedne Kraljevine, a Ana Bešlić i Andreja Dragojević u preglednom radu *Ručno rađeni papir: povijest, izrada, svojstva i vodeni znakovi* (2021.) donose podatke o vodenom znaku u obliku grba s natpisom obitelji Honig s pripadajućom kontramarkom. U prikazu skupa

³⁴ Iako se tematici obrađenoj u navedenim radovima može različito pristupiti, pa i suprotno od onoga što autorica predlaže ili zaključuje, ti radovi i prilozi čine zanimljiv i poticajan heraldički materijal za buduća istraživanja slabo ili nikako obrađenih i(li) otvorenih grboslovno-rodoslovnih tema.

(2015.) i potom zbornika (2017.) *Stoljeće nakon Laszowskog* Ivana Kuhar prikazuje i heraldičku tematiku koja je tu bila zastupljena, a iz prikaza Josipe Caričić *50. savjetovanje hrvatskih arhivista Privatno arhivsko gradivo i koncept sveobuhvatnog arhiva* (2019.), održan u Osijeku od 24. do 26. listopada 2018., doznajemo o Heraldičkoj radionici u Državnom arhivu u Osijeku kao dijelu izložbenoga projekta Valpovački vlastelini Prandau – Normann.

Četvrto razdoblje (od 1991. do danas) u potpunosti je obilježeno reafirmacijom heraldičkih istraživanja. Puno više je autora tu zastupljeno ozbiljnim studijama koje imaju historiografsku vrijednost i(li) dugotrajanost rezultata te modernim pristupom pitanju heraldičkoga nasljeđa i nacionalnoga identiteta.

7. Zaključak

U sto i dvadeset godina u ovom je časopisu objavljeno više od devedeset (90) radova heraldičke i heraldici srodne tematike (sfragistika/sigilografija, genealogija, povijest plemstva). Među autorima brojnim kvalitetnim radovima ističu se ponajprije Ivan Bojničić Kninski (najistaknutiji hrvatski heraldičar konca 19. i prve četvrtine 20. stoljeća) i Emilij Laszowski (zaslužni hrvatski povjesničar, izdavač arhivskoga gradiva, utemeljitelj različitih institucija i društava, istaknuta osoba hrvatske društvene i kulturne elite svojega vremena) te Bartol Zmajić (najistaknutiji i najzaslužniji hrvatski heraldičar druge polovice 20. stoljeća). U vremenu do 1990-ih više heraldičkih prikaza i ocjena objavljuju Petar Strčić, Andrej Čebotarev, Marijan Grakalić i dr. Zasebnim radovima u razdoblju nakon 1990-ih ističu se Franz-Heinz von Hye, Igor Karaman, Melina Lučić, Tomislav Galović i Emir O. Filipović. U recentno vrijeme brojem heraldičkih radova prednjači Goranka Kreačić. Tu je i zanimljiv rad Rajmunda Lamprehta te kraći prilozi drugih autora koji se dotiču heraldičke tematike.

Zaključno možemo reći da je trenutačni položaj heraldike kao pomoćne povijesne discipline i heraldičkoga nasljeđa dobar i da u tom svoju zaslugu ima Hrvatski državni arhiv. Međutim, zadaće i ciljevi hrvatske heraldike nadalje jesu arhivska istraživanja, publiciranje izvora i referentnih izdanja, održavanje međunarodnih specijalističkih konferencija, a sve u pravcu znanstvene valorizacije i interpretacije iznimno bogatoga hrvatskoga heraldičkoga nasljeđa kao pouzdana jamca očuvanja hrvatskoga (simboličkoga) identiteta.³⁵ U svemu tome zapaženu ulogu ima upravo Hrvatski državni arhiv i dakako njegov *Arhivski vjesnik*. *Arhivski vjesnik* relevantan je časopis za povijest, informacijske i komunikacijske znanosti – potonje pokriva niz struka, odnosno institucija (arhivi, knjižnice, muzeji) – ali se je neupitno zadnjih dvadesetak godina profilirao primarno u arhivistički časopis. Takvi su rezultati inače jako dobro potvrđeni i u vrlo vrijednom doktor-

³⁵ Galović, "Hrvatska heraldička baština u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti," str. 6.

skom radu Lana Žaja *Razvoj arhivistike prema suvremenoj znanosti – analiza časopisa Arhivski vjesnik od 1899. do 2017. godine* (obranjenom na Poslijediplomskom doktorskom studiju informacijskih i komunikacijskih znanosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 2020. godine).³⁶

U ovom radu iznijeli smo u osnovnim crtama heraldičke teme u *Vjestniku Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva*, odnosno *Arhivskom vjesniku*, i to u širokom vremenskom luku od 19. do 21. stoljeća. No, istaknuli bismo još jednu činjenicu, tj. da su radovi objavljeni u *Arhivskom vjesniku* citirani u mnogim bazama i nebrojenim radovima te predstavljaju heraldiku kao pomoćnu povijesnu znanost koja u kulturno-povijesnim ustanovama (ali i šire) ima zapažen status.

Stoga, u komparativnom pogledu, ono što je leksikografija, odnosno enciklopedika učinila za struku pomoćne povijesne znanosti – potvrđujući joj važnost, izvornost i znanstvenu fundiranost te nudeći joj nove okvire, ali i perspektive u njezinu razvoju i izazovima koji joj predstoje³⁷ – tako je i *Vjestnik Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva*, odnosno *Arhivski vjesnik* učinio da pomoćne povijesne znanosti imaju svoj specijalizirani časopis uvijek otvoren za njezine teme i probleme, ali i afirmaciju same struke.³⁸

Literatura

120 godina Arhivskoga vjesnika: Zbornik radova sa znanstvenoga kolokvija održanoga 26. studenoga 2019. u Hrvatskom državnom arhivu, ur. Mario Stipančević. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2021.

770 godina Plemenite općine Turopolje u arhivskim dokumentima i slikama: Katalog izložbe, ur. Ornata Tadin. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 1995.

Antoljak, Stjepan. *Pomoćne istorijske nauke*. Kraljevo: Istorijski arhiv Kraljevo, 1971.

Baranovski, Nadežda, Marijan Bosnar. "Andrej Čebotarev (1954.-2018.)." *Arhivski vjesnik* 61 (2018): str. 351-352.

³⁶ Lana Žaja, "Razvoj arhivistike prema suvremenoj znanosti – analiza časopisa Arhivski vjesnik od 1899. do 2017. godine" (doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, 2020).

³⁷ Tomislav Galović, "Struka Pomoćne povijesne znanosti u hrvatskoj enciklopedici (okviri i perspektive)," u *Enciklopedika 2020 – dosezi i izazovi*, ur. Iva Klobučar Srbić (Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020), str. 69-71.

³⁸ Usp. Nada Klaić, "Današnje stanje i budući zadaci pomoćnih historijskih nauka u Hrvatskoj," *Arhivski vjesnik* 13 (1970): str. 435-444; Mirjana Matijević Sokol, "Pomoćne povijesne znanosti: jučer, danas, sutra," u *Zbornik Drage Roksandića*, ur. Damir Agičić i dr. (Zagreb: FF press, 2019), str. 1041-1048.

Bojničić, Ivan. "Kraljevske darovnice, odnoseće se na Hrvatsku: Iz kraljevskih registraturnih knjiga Libri regii." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskoga arkiva* 7 (1905): str. 178-208 i 237-276; 8 (1906): str. 1-33 i 105-154; 11 (1909): str. 1-47.

Bojničić, Ivan. "Naša zadaća." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 1 (1899): str. 1-3.

Buturac, Josip, Slobodan Bačić. *Iz historije pisanog dokumenta*. Zagreb: Arhiv Hrvatske, 1966.

Čosić, Stjepan. "In memoriam Petar Strčić." *Arhivski vjesnik* 62 (2019): str. 313-315.

Deželić, Velimir st. "Bibliografija književnog rada Emilija Laszowskoga (1889.-1929.)." *Vjesnik Kr. Državnog arhiva u Zagrebu* 4 (1929): str. 1-23.

Dobrica, Ladislav. "Bartol Zmajić: Život i bibliografija: U povodu stogodišnjice rođenja (1907.-1984.)." *Arhivski vjesnik* 50 (2007): str. 97-120.

Galović, Tomislav, Emir O. Filipović. "Prilog bibliografiji radova o heraldici (s posebnim osvrtom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu)." *Arhivski vjesnik* 51 (2008): str. 161-226.

Galović, Tomislav. "Bartol Zmajić (1907.-1984.)." *Grb i zastava* 6, br. 11 (2012): str. 3-4.

Galović, Tomislav. "Emilij Laszowski (1868.-1949.)." *Grb i zastava* 7, br. 13 (2013): str. 3-4 i 7.

Galović, Tomislav. "Heraldičke teme u *Vjestniku Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva / Arhivskom vjesniku* (19.-21. st.)." *Grb i zastava* 13, br. 26 (2019): str. 27.

Galović, Tomislav. "Hommage à akademik dr. sc. Petar Strčić." *Pro tempore* 15 (2020): str. 457-472.

Galović, Tomislav. "Hrvatska heraldička baština u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti." *Hrvatska revija* 19, br. 1 (2019): str. 3-6.

Galović, Tomislav. "Hrvatska heraldička periodika: Vitezović i Glasnik heraldike." *Arhivski vjesnik* 52 (2009): str. 81-127.

Galović, Tomislav. "Ivan Bojničić (1858.-1925.)." *Grb i zastava* 7, br. 14 (studeni 2013): str. 3-5.

Galović, Tomislav. "Josip Buturac (1905.-1993.)." *Grb i zastava* 9, br. 18 (2015): 3-4 i 14.

Galović, Tomislav. "Josip Matasović kao profesor pomoćnih povijesnih znanosti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu."

U *Josip Matasović i paradigma kulturne povijesti*, ur. Suzana Leček, str. 243-276. Slavonski Brod: Hrvatski institut za povijest, 2013.

Galović, Tomislav. "Marijan Grakalić (1931.-1997.)." *Grb i zastava* 8, br. 15 (2014): str. 3-4.

Galović, Tomislav. "Petar Strčić (1936.-2019.)." *Grb i zastava* 16, br. 31 (2022): str. 3-9.

Galović, Tomislav. "Struka Pomoćne povijesne znanosti u hrvatskoj enciklopedici (okviri i perspektive)." U *Enciklopedika 2020 – dosezi i izazovi*, ur. Iva Klobučar Srbić, str. 69-71. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020.

Galović, Tomislav. "Velika obljetnica jednoga znanstveno-stručnog časopisa." *Hrvatska revija* 22, br. 2 (2022): 82-83.

Ivanović, Jozo. "In memoriam Josip Kolanović (1938.-2020.)." *Arhivski vjesnik* 63 (2020): str. 359-362.

Kesegić, Branka. "In memoriam Ružica Kolarević-Kovačić (1936.-2016.)." *Arhivski vjesnik* 59 (2016): str. 495-498.

Klaić, Nada. "Današnje stanje i budući zadaci pomoćnih historijskih nauka u Hrvatskoj." *Arhivski vjesnik* 13 (1970): str. 435-444.

Kolarević-Kovačić, Ružica. *Zbornik hrvatskog plemstva*. Zagreb: Golden marketing, 2006.

Lučić, Melina. "Arhivistika kroz sto godina Arhivskoga vjesnika: Mijene u uređivačkoj koncepciji i sadržaju." *Arhivski vjesnik* 42 (1999): str. 17-28.

Marjanić, Danijela. "Uz 75. obljetnicu rođenja: Život i djelovanje dr. Josipa Kolanovića, ravnatelja Hrvatskog državnog arhiva u miru." *Arhivski vjesnik* 56 (2013): str. 145-172.

Martek, Alisa. "Časopis Arhivski vjesnik: Od tiskane prema elektroničkoj inačici." *Arhivski vjesnik* 55 (2012): str. 221-235.

Matijević Sokol, Mirjana. "Pomoćne povijesne znanosti: jučer, danas, sutra." U *Zbornik Drage Roksandića*, ur. Damir Agičić i dr., str. 1041-1048. Zagreb: FF press, 2019.

Matijević, Zlatko. "Dr. Ivan Bojničić (1858.-1925.): U prigodi 150. obljetnice rođenja." *Arhivski vjesnik* 51 (2008): str. 569-584.

Pandžić, Miljenko. "Bartol Zmajić." *Arhivski vjesnik* 27 (1984): str. 257-259.

Pandžić, Miljenko. "Povodom 100. obljetnice izlaženja *Viestnika Kr. hrv. slav. dalm. Zemaljskog arkiva* (1899-1999)." *Arhivski vjesnik* 42 (1999): str. 9-15.

Pandžić, Miljenko. "Uz 80. godišnjicu izlaženja *Arhivskog vjesnika* ('*Vjestnika Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva*')." *Arhivski vjesnik* 23 (1980): str. 3-8.

Stipančević, Mario. “Bojničić i(li) Laszowski: Crtica o utemeljenju Vjestnika Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva.” U *120 godina Arhivskoga vjesnika*, ur. Mario Stipančević, str. 11-23. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2021.

Stipančević, Mario. *Neznani svijet Emila Laszowskog*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2014.

Stoljeće nakon Laszowskog, ur. Tajana Pleše i Mario Stipančević. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2016.

Strčić, Petar. “Arhivski vjesnik – tri decenije nove serije.” *Arhivski vjesnik* 31, br. 32 (1989): str. 9-12.

Uredništvo. “Uz prvi svezak Arhivskog vjesnika.” *Arhivski vjesnik* 1 (1958): str. 7-10.

Žaja, Lana. “Razvoj arhivistike prema suvremenoj znanosti – analiza časopisa Arhivski vjesnik od 1899. do 2017. godine.” Doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, 2020.

Prilog

Bibliografija heraldičkih i srodnih radova objavljenih u Vjestniku Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva / Arhivskom vjesniku (19. – 21. st.)

Androić, Mirko. “Nauvka tkalechkoga mestre modussi nauade, red, szloboschine y prauicze: (Pravila ceha tkalaca u Varaždinu iz godine 1561. na hrvatskom jeziku).” *Arhivski vjesnik* 10 (1967): str. 53-67 + tab. s grbom i znakom.

Bejdić, Maja. “Vocabulaire international de la sigillographie, Conseil international des Archives, Comité de sigillographie. Roma, 1990.” *Arhivski vjesnik* 36 (1993): str. 291-292.

Bejdić, Maja. “P. Kartous, J. Novák, L. Vrtel, Erby a vlajky miest v Slovenskej Republike.” *Arhivski vjesnik* 36 (1993): str. 293.

Bešlić, Ana, Andreja Dragojević. “Ručno rađeni papir: povijest, izrada, svojstva i vodeni znakovi.” *Arhivski vjesnik* 64 (2021): str. 87-112.

Bojničić, Ivan. “Prilog povjesti hrvatskog plemstva.” *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 1 (1899): str. 27-30.

Bojničić, Ivan. “Škrinja privilegija kraljevine.” *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 1 (1899): str. 209-230.

Bojničić, Ivan. "Parnica proti krivotvoriteljâ plemićkih povelja." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 2 (1900): str. 50-55.

Bojničić, Ivan. "Prilog k povjesti patvorenja plemićkih listova." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 2 (1900): str. 126.

Bojničić, Ivan. "Armales porodice Završki [od godine 1415.]." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 2 (1900): str. 253-254.

Bojničić, Ivan. "Pečat kraljevine od godine 1497." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 3 (1901): str. 69.

Bojničić, Ivan. "Izvorne plemićke diplome (litterae armales) u kralj. zem. arhivu." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 3 (1901): str. 153-156.

Bojničić, Ivan. "Prilozi k povjesti Frankapana." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 3 (1901): str. 195-206.

Bojničić, Ivan. "Kraljevske darovnice, odnoseće se na Hrvatsku: Iz kraljevskih registraturnih knjiga Libri regii." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskoga arkiva* 7 (1905): str. 178-208 i 237-276; 8 (1906): str. 1-33 i 105-154; 11 (1909): str. 1-47.

Bojničić, Ivan. "Najstarije hrvatske grbovnice." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskog arkiva* 10 (1908): str. 41-62.

Caričić, Josipa. "50. savjetovanje hrvatskih arhivista: Privatno arhivsko gradivo i koncept sveobuhvatnog arhiva." *Arhivski vjesnik* 62 (2019): str. 229-233.

Čebotarev, Andrej. "Gert Oswald, Lexikon der Heraldik." *Arhivski vjesnik* 30 (1987): str. 170-171.

Čebotarev, Andrej. "Petar Bahn, Familienforschung, Ahnentafel, Wapenkunde. Wege zur eigenen Familienchronik." *Arhivski vjesnik* 31 (1988): str. 183-185.

Čebotarev, Andrej. "Milan Buben, Heraldika." *Arhivski vjesnik* 31 (1988): str. 185.

Čebotarev, Andrej. "Pregled izdavačke djelatnosti s područja genealogije u SR Njemačkoj (s posebnim osvrtom na arhivsku građu)." *Arhivski vjesnik* 32 (1989): str. 183-187.

Ćuk, Juraj. "Plemeniti Križevčani do postanka županije križevačke." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskog arkiva* 18 (1916): str. 41-80.

Filipović, Ivan. "M. Valentić: Kamen i spomenici Hrvatske XIII–XIX. stoljeća." *Arhivski vjesnik* 13 (1970): str. 526-527.

Filipović, Ivan. "Načela naučno-kritičkog objavljivanja arhivskih dokumenata 1526-1848." *Arhivski vjesnik* 15 (1972): str. 127-211.

Filipović, Ivan. "Ispisi iz Središnjeg arhiva obitelji Erdödy u Središnjem državnom arhivu Slovačke u Bratislavi." *Arhivski vjesnik* 21-22 (1980): str. 181-200.

Galović, Tomislav. "Hrvatska heraldička periodika: Vitezović i Glasnik heraldike." *Arhivski vjesnik* 52 (2009): str. 81-127.

Galović, Tomislav, Emir O. Filipović. "Prilog bibliografiji radova o heraldici (s posebnim osvrtom na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu)." *Arhivski vjesnik* 51 (2008): str. 161-226.

Grabar, Mato. "Ostavština obitelji Jelačić." *Arhivski vjesnik* 31 (1988): str. 53-75.

Grakalić, Marijan. "Dušan Mrđenović, Aleksandar Palavestra, Dušan Spasić: Rodoslovne tablice i grbovi srpskih dinastija i vlastele." *Arhivski vjesnik* 33 (1989): str. 143-145.

Grakalić, Marijan. "Božo Otorepec, Srednjevešni pečati in grbi mest in trgov na slovenskom." *Arhivski vjesnik* 34 (1990): str. 119-121.

Grakalić, Marijan. "Ivo Banac: Grbovi – biljezi identiteta." *Arhivski vjesnik* 35-36 (1992): str. 265-268.

Gržina, Hrvoje. "Nenadkriljeni zagrebački fotograf – prilozi o životu i radu Ivana Standla." *Arhivski vjesnik* 61 (2018): str. 103-125.

Horvat, Karlo. "Barunska diploma Ivana Zakmarda, protonotara kraljevstva hrvatskoga." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 5 (1903): str. 175-177.

Horvat, Rudolf. "Povijest 'škrinje privilegija' u hrv. zem. arhivu." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskog arkiva* 17, br. 1-2 (1915): str. 173-176.

Horvat, Rudolf. "Povijest banske palače." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskog arkiva* 17, br. 3-4 (1915): str. 177-222.

Hrg, Metod. "Udžbenici, priručnici i skripta za stručno usavršavanje arhivskih radnika." *Arhivski vjesnik* 14 (1971): str. 322-323.

Hye, Franz-Heinz von. "Zur Geschichte des Staatswappens von Kroatien und zu dessen ältester Darstellung in Innsbruck." *Arhivski vjesnik* 36 (1993): str. 131-147.

Ilešič, Fran. "Jedna plemenita hrvatska porodica u Kranjskoj i Štajerskoj." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskog arkiva* 17, br. 3-4 (1915): str. 312-317.

Ivančan, Ljudevit. "Vratislav i pleme Aka: Genealoška studija od XIII. do XV. vieka." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 6 (1904): str. 145-163 + 1 tab.

Ivić, Aleksa. "Родословне таблице српских династија и властеле." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskog arkiva* 20, br. 1-2 (1918): str. 92-100 + 14 tab.

Karaman, Igor. "Heraldika i historiografski mitovi o (proto)nacionalnoj ideologiji u Hrvata." *Arhivski vjesnik* 36 (1993): str. 149-158.

Karaman, Igor. "Povijesni izvori prostornih spoznaja: Mirko Marković, Descriptio Croatiae (Hrvatske zemlje na geografskim kartama od najstarijih vremena do pojave prvih topografskih karata)." *Arhivski vjesnik* 37 (1994): str. 317-322.

Kempf, Julije. "Stari pečat kaptola bosanskoga od g. 1374." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 3 (1901): str. 152.

Kempf, Julije. "O grofovskoj porodici Jankovića-Daruvarskih: Po vrelima iz porodičnog arhiva." *Vjesnik Kr. Državnog arkiva u Zagrebu* 4 (1929): str. 141-157.

Klaić, Nada. "Današnje stanje i budući zadaci pomoćnih historijskih nauka u Hrvatskoj." *Arhivski vjesnik* 13 (1970): str. 435-444.

Klaić, Vjekoslav. "Hrvatsko pleme Kreščić ili Kriščić: (Njegove povelje i njegove predaje)." *Vjesnik Kr. Državnog arkiva u Zagrebu* 1 (1925): str. 46-96.

Kolanović, Josip. "Postdiplomski studij pomoćnih povijesnih znanosti u Zadru." *Arhivski vjesnik* 15 (1972): str. 331-334.

Kolanović, Josip. "Postdiplomski studij pomoćnih povijesnih znanosti (2. godina)." *Arhivski vjesnik* 16 (1973): str. 408-409.

Kolanović, Josip. "Vodič Historijskog arhiva Rijeka: Posebna izdanja Historijskog arhiva Pazin i Historijskog arhiva Rijeka." *Arhivski vjesnik* 24 (1981): str. 113-114.

Kolarević-Kovačić, Ružica. "Nastavni programi za obrazovanje arhivskih radnika u SR Hrvatskoj." *Arhivski vjesnik* 21-22 (1980): str. 441-450.

Kreačić, Goranka. "Prilog za rekonstrukciju povijesti hrvatskih plemićkih obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna." *Arhivski vjesnik* 55 (2012): str. 117-155.

Kreačić, Goranka. "Četiri grba obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna: dodatak Prilogu za rekonstrukciju povijesti hrvatskih plemićkih obitelji Tompa de Horzowa i Tompa de Palychna." *Arhivski vjesnik* 56 (2013): str. 191-206. [+ ispravci u: *Arhivski vjesnik* 57 (2014): str. 501]

Kreačić, Goranka. "Tompa de Horzowa, Tompa de Palychna, Tompa de Monyorós: Prilog rekonstrukciji povijesti jedne hrvatske plemićke obitelji." *Arhivski vjesnik* 58 (2015): str. 175-208.

Kreačić, Goranka. "Pokupska obitelj Tompa kao dio nižeg lipničkog plemstva u 17. stoljeću." *Arhivski vjesnik* 60 (2017): str. 113-136.

Kreačić, Goranka. "O belokranjskoj obitelji Fux u fondu Emila Laszowskoga u Hrvatskom državnom arhivu." *Arhivski vjesnik* 64 (2021): str. 129-148.

Kuhar, Ivana. "Znanstveni skup Stoljeće nakon Laszowskog, Zagreb, 28. studeni 2014." *Arhivski vjesnik* 58 (2015): str. 388-389.

Kuhar, Ivana. "Stoljeće nakon Laszowskog – Zbornik radova sa znanstveno stručnog skupa." *Arhivski vjesnik* 60 (2017): str. 452-454.

Lamprecht, Rajmund. "Kronika grba obitelji Fux iz Metlike (Chronik zum Wappens des Geschlechts Fux): analiza vjerodostojnosti." *Arhivski vjesnik* 64 (2021): str. 113-128.

Laszowski, Emilij. "Banski pečat od god. 1596." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 1 (1899): str. 61.

Laszowski, Emilij. "Pečat Sigismunda Mrnjavčića." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 1 (1899): str. 122-123.

Laszowski, Emilij. "Grb grada Petrovaradina." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 1 (1899): str. 124-125.

Laszowski, Emilij. "Pečat Petra i Jurja knezova Krbavskih." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 2 (1900): str. 63.

Laszowski, Emilij. "Artis heraldicae notitia brevis, cui privata institutione in seminario Zagradiensi S. Josephi operam dedit, et que vertente anno scholastico publice respondit probus ac ingenuus adolescens Joannes Worsich, Styrys Luttembergensis, rhetoricae auditor, ejusdem seminarii alumnus, musicus. Zagrabiae. Typis Joannis Antonii Jandera 1772." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 3 (1901): str. 149-150.

Laszowski, Emilij. "Pruske zastave darovane Hrvatskoj po kraljici Mariji Tereziji." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 4 (1902): str. 194.

Laszowski, Emilij. "Kancelarija i pečat turopoljske plemenite općine." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskoga arkiva* 11 (1909): str. 118-123.

Laszowski, Emilij. "Grbovnica za Luku Gaudencija Dubrovčanina od godine 1488." *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskoga arkiva* 13 (1911): str. 188-189.

Laszowski, Emilij. "Grgur Majcen, hrvatski dobrotvor XVI. vijeka." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga Zemaljskog arkiva* 17, br. 3-4 (1915): str. 318-323.

Laszowski, Emilij. "Hrvatska plemenska općina Cvetkovići." *Vjesnik Kr. Državnog arkiva u Zagrebu* 2 (1926): str. 13-81; 3 (1928): str. 71-111; 4 (1929): str. 1-98; 5 (1931): str. 1-117.

Laszowski, Emilij. "Ivan Zrinski, sin sigetskoga junaka." *Vjesnik Kr. Državnog arkiva u Zagrebu* 6 (1934): str. 188-196.

Laszowski, Emilij. "Plemstvo braće Marka, Pavla i Dešena iz Lomnice g. 1317." *Vjesnik Kr. Državnog arkiva u Zagrebu* 7 (1937): str. 151-152.

Laszowski, Emilij. "Pabirci iz obiteljskih arhiva Sermage i Josipović." *Viestnik Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu* 9-10 (1941): str. 115-160.

Lučić, Melina. "Hrvatski nacionalni identitet: propitkivanje znaka ili pogled u historijsku semiotiku." *Arhivski vjesnik* 43 (2000): str. 213-217.

Macan, Trpimir. "Putopis Konrada von Grünemberga." *Arhivski vjesnik* 32 (1989): str. 223.

Magdić, Mile. "Povelja, kojom je kralj Ferdinand III. dne 23. veljače 1652. uvrstio grad Senj u broj kraljevskih i slobodnih gradova." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 2 (1900): str. 123-125.

Magdić, Mile. "Još dva priloga za povjest plemićke porodice Novakovića." *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* 2 (1900): str. 245-247.

Noršić, Vjekoslav. "Genealoški podatci o plemićkim porodicama iz matice župe Brdovec." *Vjesnik Kr. Državnog arkiva u Zagrebu* 8 (1939): str. 145-168.

Noršić, Vjekoslav. "Genealoški podatci o plemićkim porodicama iz matica župe Zlatar." *Vjesnik Hrvatskog državnog arhiva* 11 (1945): str. 187-232.

Pandžić, Miljenko. "Povodom 350. obljetnice izrade škrinje povlastical/sloboština 'arhiva' Kraljevstva Hrvatske (1643-1993)." *Arhivski vjesnik* 36 (1993): str. 7-21.

Radić, Pavle. "Archivalische Zeitschrift 76/1980." *Arhivski vjesnik* 32 (1989): str. 187-192.

Schmidt, Rudolf. "Plemstvo Matije Antuna Relkovića." *Vjesnik Kr. Državnog arkiva u Zagrebu* 6 (1934): str. 184-187.

Stipančević, Mario. "Neznani svijet Emila Laszowskog." *Arhivski vjesnik* 53 (2010): str. 279-310.

Strčić, Petar. "Stjepan Antoljak, Pomošni istorijski izvori." *Arhivski vjesnik* 24 (1981): str. 113.

Strčić, Petar. "Miloš Ćirić, Heraldika/1. Grb: Ilustrovani i osnovni pojmovi." *Arhivski vjesnik* 27 (1984): str. 238-239.

Strčić, Petar. "Petar Čimbur, Natjecanje za grb." *Arhivski vjesnik* 28 (1986): str. 211-212.

Strčić, Petar. "Grbovi naše obale: Izložba Gliptoteke JAZU." *Arhivski vjesnik* 31 (1988): str. 185-186.

Strčić, Petar. "Erchart Henning – Gabriele Jochums, Bibliographie zur Heraldik. Schrifttum Deutschlands und Österreichs bis 1980." *Arhivski vjesnik* 32 (1989): str. 215-216.

Strčić, Petar. "Grb Zagreba na zlatniku i srebrnjaku." *Arhivski vjesnik* 32 (1989): str. 216.

Strčić, Petar. "Boris Prister, Odlikovanja zbirke dr. Veljka Malinara, I. dio." *Arhivski vjesnik* 35-36 (1992): str. 268-269.

Tanodi, Zlatko. "Zagrebačka 'Zlatna bula'." *Vjesnik Hrvatskog državnog arhiva* 11 (1945): str. 1-42 + 1 tab.

Vrban, Božidar. "Mikrografski fotolaboratorij Genealoškog društva u Bad Vilbelu kraj Frankfurta." *Arhivski vjesnik* 33 (1989): str. 148-151.

Vuković, Marinko. "Pogled na međuodnos baštine, kulture i identiteta." *Arhivski vjesnik* 54 (2011): str. 97-113.

Zagotta, Damir. "Baza podataka Arhiva Hrvatske." *Arhivski vjesnik* 27 (1984): str. 240-242.

Zmajić, Bartol. "Razvitak heraldike u Banskoj Hrvatskoj." *Vjesnik Hrvatskog državnog arhiva* 11 (1945): str. 43-58 (sa sl. grbova u tekstu).

Zmajić, Bartol. "A guide to seals in the Public Record Office, London 1954." *Arhivski vjesnik* 3 (1960): str. 492-493.

Zmajić, Bartol. "Jiří Louda, Europäische Städtewappen. Genesis Verlagsanstalt Balzers 1969." *Arhivski vjesnik* 13 (1970): str. 513-514.

Zmajić, Bartol. "Anđelić Pavao: Srednjevjekovni pečati iz Bosne i Hercegovine." *Arhivski vjesnik* 15 (1972): str. 328-329.

Zmajić, Bartol. "Dr. Aleksandar Matkovski: Grbovite na Makedonija, (Prilog kon makedonskata heraldika)." *Arhivski vjesnik* 15 (1972): str. 329-330.

Zmajić, Bartol. "Pečat sa grbom kneza Ivana II. Nelipića." *Arhivski vjesnik* 19-20 (1977): str. 237-239.

Summary

HERALDIC THEMES IN THE *VJESTNIK KRALJEVSKOG HRVATSKO-SLAVONSKO-DALMATINSKOG ZEMALJSKOG ARKIVA / ARHIVSKI VJESNIK* (19TH-21ST CENTURY)

The Croatian historiography has only few periodicals that were founded i.e. started back in the 19th century, but more importantly, that have been published continually in the following periods, until today. Extremely important place among such periodicals belongs to the *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva* (*The Herald of the Royal-Croatian-Slavonian-Dalmatian Land Archives*) in Zagreb, which was founded in 1899 by the honourable Ivan Bojničić-Kninski (1858 – 1925), with the help of Emilij Laszowski. Bojničić was also its first editor-in-chief. The periodical changed its name several times and since 1958 it has been published under the name *Arhivski vjesnik – Bulletin d'archives* (*Archival Herald*), as a scientific and professional annual i.e. a specialised periodical of archival institutions in the Republic of Croatia for the fields of archival science, auxiliary sciences of history, information science and communication science, as well as related sciences. Since the publisher and the headquarters of this journal has always been associated with our most important national archival institutions i.e. the Croatian State Archives, the journal is the source of numerous studies and articles from the wide field of historical science, particularly from the auxiliary sciences of history. This was also emphasized in the first editorial of the journal (“Naša zadaća” (“Our task”), I/1899, p.2) with the following words: “(...) 3. This also includes the scientific interpretation of archival records i.e. the entire vast and interesting field of palaeography and diplomatics. It also includes heraldry, genealogy and sphragistics, if they are of use to the domestic history”. Since the auxiliary sciences of history in Croatia did not have their own unique specialized publication (for a short while and only for some of them there existed *Vitezović – mjesečnik za genealogiju, biografiju, heraldiku i sfragistiku* I/1903-1904, II/1905; and *Glasnik heraldike – časopis za grboslovlje, rodoslovlje, životopis i pečatoslovlje*, I/1937, II/1938), it meant that journal was the focal point for publishing papers regarding epigraphy, palaeography, diplomatics, chronology, egdotics, sphragistics, genealogy, heraldry etc. This paper will examine and present the heraldic themes in *The Herald of the Royal Croatian-Slavonian-Dalmatian Land Archives* i.e. *Archival Journal* during a very wide timeframe from the 19th to the 21st century. It will also point out the role and importance of its editor-in-chiefs, as well as numerous archives employees who were also renowned experts in heraldry and other auxiliary sciences of history, namely, Ivan Bojničić, Emilij Laszowski, Josip Matasović, Josip Buturac, Bartol Zmajčić and Petar Strčić.

Keywords: *Vjestnik Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva; Arhivski vjesnik; auxiliary sciences of history; heraldry; Ivan Bojničić*

Kninski (1858 – 1925); Emilij Laszowski (1868 – 1949); Josip Matasović (1892 – 1962); Josip Buturac (1905 – 1993); Bartol Zmajić (1907 – 1984); Petar Strčić (1936 – 2019).

Translated by Marijan Bosnar